

Nr 85.

Av herr **Domö m. fl.**, om åtgärder till klarläggande av formerna för användande av luftvärnsmateriel, anskaffad på frivillighetens väg, samt om anslag till luftvärnsmateriel m. m.

En av de mest trängande och påtagliga orsakerna till den vid föregående års riksdag beslutade förändringen av vår försvarsordning var utan tvivel flygteknikens snabba utveckling. Denna har nödvändiggjort ett luftförsvar i stånd att i samverkan med lant- och sjöförsvaret bevara vår självständighet och politiska handlingsfrihet. Luftförsvarets styrka i förhållande till övriga försvarsgrenar måste härvid ovillkorligen tillmätas så, att icke några svagare punkter uppstå i försvaret som enhet betraktat, vilka kunna locka en anfallande till att här sätta in militära maktmedel för att nå sina syften. Den omständigheten, att i ett flertal stater — även i vår närhet — flygvapnet utvecklats till det främsta anfallsmedlet, understryker för vår del särskilt kraven på effektivitet i luftförsvaret.

Dessa synpunkter blevo icke obeaktade i 1936 års försvarsbeslut. Någon anledning att till förnyad prövning upptaga den avvägning av luftförsvarets uppgifter i förhållande till de andra försvarsgrenarna, som då fick sitt uttryck, finnes därför icke.

Emellertid innebar nämnda beslut anskaffning av luftvärnsartilleri endast för Stockholm, fästningarna, flygbaserna och fältarmén. För våra större städer, vår industri, våra kraftverk och hamnar m. m. utom huvudstaden beräknade däremot 1936 års riksdag intet. Den lucka i försvarssystemet, som härmed lämnades öppen, kunde redan då påvisas. Sedan dess har den på flera sätt blivit än mer påtaglig och uppmärksam. Våra främsta militära myndigheter hava vid flerfaldiga tillfällen framhållit faran av bristen på luftvärnsartilleri även efter genomförd 1936 års försvarsordning. De för avgivande av förslag rörande organisationen av det civila luftskyddet tillsatta utredningsmännen hava enhälligt påpekat den knappa tillgången på luftvärnsartilleri och svårigheterna för en svensk regering att motstå ett hot om bekämpning från luften, därest det alltför påtagligt brister i fråga om luftvärn för våra industrier m. m. Vidare hava de särskilda sakkunniga, som haft i uppdrag att utreda bland annat de svenska järnvägarnas möjligheter att fungera vid angrepp mot landets kraftstationer, enligt meddelanden i pressen kommit till det resultatet, att luftvärn erfordras för kraftverk m. fl. anläggningar. Härmed överensstämmande åsikter hava tidigare framförts av vattenfallsstyrelsen. Samtidigt giva världshändelserna exempel såväl på de lidanden, en för luftanfall utsatt civilbefolkning får utstå, som på den tydliga icke oväsentliga verkningsförmåga, modernt luftvärnsartilleri besitter.

På flera håll ha dessa omständigheter framkallat en allvarlig oro, som tagit sig uttryck i åtgärder, avseende att på frivillighetens väg i någon mån ersätta bristerna i den statliga krigsberedskapen på förevarande område. Detta har förutsatts kunna ske på det sätt, att på frivillig väg anskaffad luftvärnsmateriel skänkes till staten, vilken därefter omhändertager dess vård och bemanning ävensom personalens utbildning. De initiativ i denna riktning, som av företag, sammanslutningar och kommuner tagits eller kunna komma att tagas synas oss värda allt bistånd från Kungl. Maj:ts och riksdagens sida. I främsta rummet erfordras, att formerna för materielens vård, bemanning och användning samt personalens utbildning klarläggas. Härtill kommer i andra rummet ett ståndpunktstagande till de villkor, som i olika fall kunna uppställas för anskaffningen. I samband härmed synes närmast med hänsyn till kraftverken och järnvägarna den frågan böra upp- tagas till prövning, i vad mån statens affärsdrivande verk själva kunna sörja för sitt luftvärnsskydd.

När på detta sätt från skilda delar av landet en otvetydig önskan att fylla bristen på luftvärnsartilleri giver sig till känna, kan det icke vara mer än rimligt, att staten vidtager alla de åtgärder för luftvärnsskydd, som utan frångående av den antagna försvarsordningen äro möjliga, då det självfallet är staten som ytterst måste svara för även denna del av försvarsberedskapen. Enligt chefens för generalstaben remissyttrande till 1930 års försvarskommissions betänkande skulle ett visst antal batterier m. m. kunna bemannas utan förändring av 1936 års försvarsordnings fredsorganisatoriska ram med reservbefäl från de beslutade två luftvärnsregementena och landstormspersonal. På detta sätt har beräknats, att 6 st. 7 cm. luftvärnsbatterier med strålkastare, låghöjdsvapen och tillbehör samt ett 50-tal 40 mm. automatkanonavdelningar borde kunna uppsättas. För anskaffningen av materielen erfordras ett engångsanslag om 13 miljoner kronor, vilket torde kunna uppdelas på tre budgetår dock med rätt för vederbörlig anskaffande myndighet att omedelbart beställa samtlig materiel.

Det på frivillighetens väg tillkomna luftvärnet bör givetvis bliva bundet vid de orter, för vilkas försvar det anskaffats. Det kan sålunda icke omgrupperas och flyttas efter i olika fall föreliggande behov så som det för ett fullt effektivt utnyttjande av materielen skulle vara önskvärt. Ävenledes blir fördelningen av försvarsmedel beroende mera av på skilda orter förefintliga ekonomiska resurser än av de verkliga behoven. Dessa senare växla därjämte väsentligt, äro i allmänhet relativt större för platser vid kusten än för inlandsstäder och industrier m. m. Dessa omständigheter tala ävenledes starkt för åstadkommande av en rent statlig luftvärnsreserv, användbar i utjämnande syfte.

Med anledning av vad sålunda anförts föreslå vi,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om snara åtgärder till klarläggande av formerna för användande av luftvärnsmateriel, anskaffad på frivillighetens väg,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om prövning av möjligheterna för statens affärsdrivande verk att själva sörja för sitt luftvärnsskydd,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om framläggande för innevarande års riksdag av de förslag beträffande nyssberörda frågor, varom riksdagsbeslut befinnas erforderliga, samt

att riksdagen måtte besluta omedelbar anskaffning av luftvärnsmateriel, utöver den av 1936 års riksdag beslutade, till ett belopp av 13 miljoner kronor att med 4.33 miljoner kronor per år fördelas på de tre närmaste budgetåren.

Stockholm den 23 januari 1937.

Fritiof Domö.

Th. Borell.

J. B. Johansson.

M. Svensson.

Gustaf Velandér.

Nils Gabrielsson.

Gustaf Tamm.
